

**LOYIHALASH KOMPETENTLIGINI
RIVOJLANTIRISHDA XORIJ TAJRIBASI**

*Alimkulov Jamshid, Chirchiq davlat pedagogika universiteti
tadqiqotchisi*

**DEVELOPING PROJECT COMPETENCE:
INTERNATIONAL EXPERIENCE**

*Alimkulov Jamshid, Researcher at Chirchiq State Pedagogical
University*

**РАЗВИТИЕ ПРОЕКТНОЙ
КОМПЕТЕНТНОСТИ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ
ОПЫТ**

*Алимкулов Джамшид, исследователь Чирчикского
государственного педагогического университета*

<https://orcid.org/0009-0002-4289-3954>

e-mail:

jamshid12021988@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada talabalarning loyihaviy faoliyatini rivojlantirishga yo'naltirilgan zamonaviy pedagogik yondashuvlar tahlil qilinadi. Unda innovatsion ta'lim texnologiyalari va loyiha asosida o'qitish metodlarining samaradorligi o'rganilib, talabalarning mustaqil fikrlashi, ijodiy va tanqidiy tafakkurini shakllantirishga ta'siri yoritiladi. Shuningdek, mazkur usullarni ta'lim tizimiga samarali joriy etish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: loyihaviy ta'lim, innovatsion pedagogika, zamonaviy yondashuvlar, STEAM, raqamli ta'lim texnologiyalari, mustaqil fikrlash, kasbiy kompetensiyalar, amaliy ta'lim, ijodiy tafakkur, ta'lim strategiyalari.

Abstract: This article analyzes modern pedagogical approaches aimed at developing students' project-based activities. It examines the effectiveness of innovative educational technologies and project-based teaching methods, highlighting their impact on fostering students' independent thinking, creativity, and critical thinking skills. Additionally, practical recommendations are provided for effectively integrating these methods into the education system.

Key words: project-based learning, innovative pedagogy, modern approaches, STEAM, digital education technologies, independent thinking, professional competencies, practical education, creative thinking, educational strategies.

Аннотация: В данной статье анализируются современные педагогические подходы, направленные на развитие проектной деятельности студентов. Рассматривается эффективность инновационных образовательных технологий и методов проектного обучения, освещается их влияние на формирование у студентов самостоятельного мышления, творческих и критических навыков. Кроме того, представлены практические рекомендации по эффективному внедрению этих методов в систему образования.

Ключевые слова: проектное обучение, инновационная педагогика, современные подходы, STEAM, цифровые образовательные технологии, самостоятельное мышление, профессиональные компетенции, практическое обучение, творческое мышление, образовательные стратегии.

KIRISH. Dunyoning ko'pgina mamlakatlari talabalarning muammolari hal qilish, jamoada ishlash va bilimlarni real hayotda qo'llash bo'yicha malakalarini rivojlantirish maqsadida OTM

faoliyatida loyihaga asoslangan ta'lim muhim o'rinni egallamoqda. Quyida loyihaga asoslangan ta'limga xalqaro yondashuvlar va ular talabalarning

ko'nikmalarini oshirish uchun qanday amalga oshirilganligini ko'rib chiqamiz.

Dunyoda Finlyandiya davlati o'zining innovatsion ta'lim tizimi bilan mashhur bo'lib, mamlakat ta'lim tizimida talabalarga yo'naltirilgan ta'limga urg'u beriladi. Finlyandiyada loyihaga asoslangan ta'lim, ayniqsa, o'rta va oliy ta'limda keng qo'llaniladi. Finlyandiyadagi o'qituvchilar talabalarni turli fanlarni o'zida mujassamlashtirgan loyihalar ustida ishlashga undaydi, bu esa ularga o'z bilimlarini real muammolarga qo'llash imkonini beradi. Fin maktablari o'quvchilar o'rtasida ijodkorlikni, tanqidiy fikrlashni va hamkorlikni rivojlantirishga qaratilgan. Finlyandiya modeli, shuningdek, baholash amaliyotlarini o'zida mujassam etgan bo'lib, unda talabalar loyiha natijalari va o'quv safari jarayoni asosida baholanadi. Finlyandiya Milliy o'quv dasturi ko'pincha mahalliy hamjamiyat va tashkilotlar bilan hamkorlikni o'z ichiga olgan o'quv dasturlariga asoslangan loyihalarga asoslangan vazifalarni birlashtirish bo'yicha maxsus ko'rsatmalarni o'z ichiga oladi.

Finlyandiyada baholash jarayoni faqat yakuniy natijaga emas, balki o'quvchining o'rganish jarayoniga ham e'tibor qaratadi. O'quvchilar loyihalarining yakuniy natijasi, shuningdek, ular o'qish jarayonida qanday ishlaganliklari, jamoada qanday faoliyat ko'rsatganliklari va o'rganilgan bilimlarni amaliyotda qanday qo'llaganliklari baholanadi. Bu yondashuv o'quvchilarni faqat ma'lum bir bilimni yodlashga emas, balki uni ijodiy tarzda amaliyotga tatbiq etishga undaydi.

AQSHda loyihalash asosidagi ta'lim jarayonida keng qo'llaniladigan, ayniqsa progressiv maktablar va universitetlarda o'qitishning samarali yondashuvlaridan biri sifatida tanilgan. Bu metodologiya o'quvchilarga o'rganayotgan mavzularini chuqurroq tushunishga, o'z bilimlarini amaliyotda qo'llashga va real dunyo muammolariga yechimlar ishlab chiqishga yordam beradi. Loyihalash asosidagi ta'lim yordamida talabalar o'zlarini o'quv jarayoniga faol jalb etishadi, o'zaro hamkorlikda ishlashadi va ko'plab muammolarni hal qilishda ijodkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

AQSHda loyihalash asosidagi ta'limning kengayishi va muvaffaqiyatli qo'llanishi, xususan New Tech Network va Buck Institute for Education kabi tashkilotlarning yordami bilan, dunyo bo'ylab boshqa ta'lim tizimlari uchun o'rnak bo'lmoqda[3].

Singapur dunyoda o'zining yuqori raqobatbardosh va akademik yo'nalishda eng yaxshi ta'lim tizimlaridan biriga ega bo'lib, u nafaqat akademik bilimlarni, balki talabalarining innovatsion fikrlash, hamkorlik va global iqtisodiyotdagi muvaffaqiyatlari uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni ham rivojlantirishga katta e'tibor qaratadi. Singapurning loyihalash asosidagi ta'limga qarashlari, dunyo bo'ylab boshqa ta'lim tizimlari uchun o'rnak bo'lib xizmat qilmoqda. Singapurning ta'lim tizimi nafaqat akademik darajada kuchli, balki talabalarining tanqidiy fikrlash, hamkorlikda ishlash va innovatsiyalarga tayyor bo'lishlari uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan. Singapur Ta'lim vazirligi tomonidan qo'llanilayotgan "Loyiha ishlari" moduli va XXI asr kompetensiyalari talabalarga yuqori darajada tayyorlangan global fuqarolar bo'lish imkoniyatini beradi. Singapurda loyihalash asosidagi ta'lim metodologiyasi, nafaqat ta'lim tizimining o'quvchilarga bilimlar berishdagi an'anaviy yondashuvini, balki ularni global iqtisodiyotda muvaffaqiyatli bo'lishlari uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar bilan ta'minlashni ham o'z ichiga oladi[4]. Singapurning "Loyiha ishlari" moduli va 21-asr kompetensiyalariga yo'naltirilgan ta'lim tizimi, dunyo bo'ylab boshqa ta'lim tizimlarida ham qiziqish uyg'otmoqda va ilgari surilayotgan yondashuvlarni o'rganishga va qo'llashga yordam bermoqda.

Avstraliya ta'lim tizimi, ayniqsa o'rta va oliy ta'limda, innovatsion yondashuvlar va amaliy ta'limga katta ahamiyat beradi. Loyihalash asosidagi ta'lim Avstraliyada o'quvchilarga nafaqat nazariy bilimlarni, balki real dunyo muammolarini hal qilishda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini yaratadi. Avstraliya maktablari va oliy ta'lim muassasalarida loyihalash asosidagi ta'lim milliy o'quv dasturining bir qismiga aylangan va u barcha darajalarda qo'llaniladi. Ayniqsa, STEM (fan, texnologiya, muhandislik, matematika) sohalarida bu metodologiya keng yoyilgan.

Avstraliya ta'lim tizimida loyihalash asosidagi ta'lim ko'pincha o'quvchilarning ijodkorlik, tanqidiy fikrlash, hamkorlik va muammolarni hal qilish kabi muhim kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan. Loyihalash asosidagi ta'lim yondashuvi, asosan, o'quvchilarni haqiqiy va amaliy muammolar bilan shug'ullanishga undaydi. Bu yondashuv talabalarni turli fanlar orqali,

o'zlarining o'rganilgan nazariy bilimlarini real dunyo vazifalariga tatbiq etishga yo'naltiradi.

Kanada ta'lim tizimi, ayniqsa Ontario va Britaniya Kolumbiyasi provinsiyalarida, innovatsion ta'lim yondashuvlarini o'z ichiga olgan tizim sifatida tanilgan. Bu yondashuvlar o'quvchilarning nafaqat akademik, balki ijtimoiy va amaliy ko'nikmalarini ham rivojlantirishga qaratilgan. Ontario provinsiyasida loyihalash asosidagi ta'lim metodologiyasi boshlang'ich va o'rta maktablarda keng qo'llaniladi. Ontario Ta'lim Vazirligi o'quvchilarga sinfdagi o'qish va o'rganishni jamiyatdagi muammolar bilan bog'lashni, shuningdek, o'rganish jarayonini o'quvchilarning kundalik hayotiga moslashtirishni maqsad qilgan. Bu yondashuvni qo'llash orqali maktablar o'quvchilarning ilg'or fikrlash va muammoni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Loyihalar orqali o'quvchilar, masalan, ijtimoiy, ekologik yoki iqtisodiy muammolarni o'rganadilar va ularga amaliy yechimlar ishlab chiqadilar[1].

Yuqoridagi xalqaro tajribalar, ayniqsa Avstraliya, Singapur va AQShda, loyihalash asosidagi ta'lim orqali talabalar turli ko'nikmalarni rivojlantiradilar. Bu ko'nikmalar, masalan, tanqidiy fikrlash, ijtimoiy ko'nikmalar, ijodiy yondashuv, muammoni hal qilish va innovatsion fikrlash kabi hayotiy ko'nikmalarni o'z ichiga oladi. O'zbekiston ta'lim tizimida esa, hali ham ko'plab maktablarda, ayniqsa, oliy ta'limda, faqat nazariy bilimlarga katta e'tibor berilgan. Biroq, global iqtisodiyotda muvaffaqiyatli bo'lish uchun talabalar faqat bilimlarga emas, balki bu bilimlarni qanday ishlatishni bilishga ham ega bo'lishlari zarur. O'zbekistonda loyihalash asosidagi ta'limni joriy etish orqali, o'quvchilarda yuqoridagi ko'nikmalarni rivojlantirish uchun imkoniyatlar yaratish mumkin. Masalan, talabalar sinfda yoki tashqarida amalga oshiriladigan loyiha ishlari orqali o'zaro hamkorlikda ishlash, muammolarni hal qilish va ijodiy fikrlashga o'rgatishlari mumkin. Bu o'zgarishlar o'quvchilarga akademik bilimlarni amaliyotga tatbiq etish imkonini yaratadi va ularni ijtimoiy hayotga tayyorlaydi.

Hozirgi kunda yangi O'zbekistonda oliy ta'limni takomillashtirish sharoitida aniq metodologik asoslarni izlash dolzarb masalalardan biriga aylandi. Pedagogik ta'lim muammolarini tahlil qilish jarayonida metodologik asos sifatida pedagogik loyihalash alohida o'ringa ega bo'lishi mumkin.

XULOSA. Xalqaro tajribalarni O'zbekiston ta'lim tizimiga joriy etish katta imkoniyatlarni yaratadi. Haqiqiy dunyo muammolarini o'rganish, hamkorlikda ishlash, ko'nikmalarni rivojlantirish va texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish, talabalar uchun yangicha o'qish jarayonini taqdim etadi. O'zbekistonning ta'lim tizimi zamonaviy talablar asosida rivojlanishi uchun loyihalash asosidagi ta'lim yondashuvidan foydalanish, talabalarni real dunyoga tayyorlashda, ularning tanqidiy fikrlash va ijodiy yondashuv ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Madumarov T, Kamoldinov M. Innovatsion pedagogik texnologiya asoslari va uni ta'lim – tarbiya jarayonida qo'llash. – T.: Talqin, 2012. – 176 b.
2. Tojiyev M, Alimov A.Ya., Qo'chqorov D.U. Pedagogik texnologiya – ta'lim jarayoniga tatbig'i: o'quv mashg'ulotlarining loyihasi. I qism. – T.: Tafakkur, 2010. – 148 b.
3. Махмудов М.И., Ибрагимов Г.И., Чоршамов М.А. Педагогические технологии развития мышления учащихся. – Казань, 1993. – С.88 .
4. Norboyev A. Uzluksiz geografiya ta'limining sifat va samaradorligini oshirish texnologiyasi: monografiya. – T.: 2016.
5. Ro'zieva D., Usmonboyeva M., Xoliqova Z. Inerfaol metodlar: mohiyati va qo'llanilishi. – T.: TDPU, 2013.
6. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. – М.: Народное образование, 1998.